

Overstromingsgevaar in en rond de Zuidlede bij hevige regenval

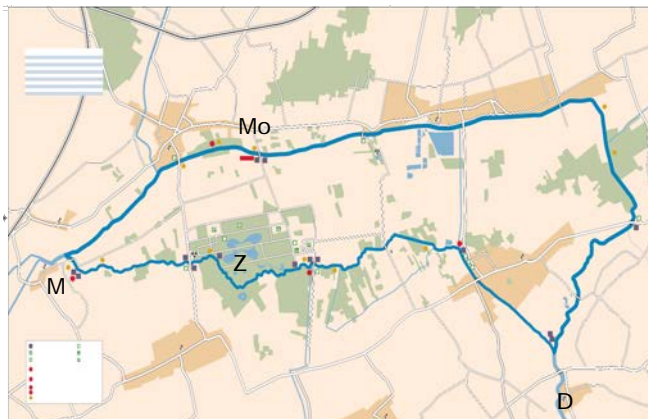
Brecht D'Haeyer

Onderzoeksvraag

Wat en waar is het overstromingsgevaar na een hevige regenbui op de Zuidlede?

Gebiedsbeschrijving

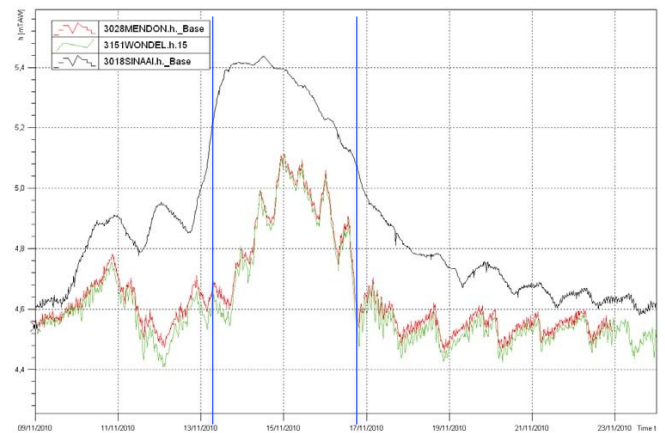
Het gebied van analyse dewelke wordt beschreven in volgende poster betreft de Zuidlede, een kleine (13km) meanderende rivier (fig. 1, Z) die instaat voor de afwatering van circa 6000ha aan gebied, betreffende de naastgelegen straatdorpen, vaak gelegen op de drogere ruggen (4-7m TAW; 0 TAW = 2.33 NAP) in de Vlaamse Vallei¹. De Zuidlede vormt de verbinding tussen enerzijds de vele sloten en grachten die we in de dorpen van de Moervaart en Zuidledepolder treffen en anderzijds de Moervaart. Beide rivieren mondden oorspronkelijk uit in de Durme; na een afdamming van deze laatste ter hoogte van Lokeren, werd de afvoerrichting veranderd en daarmee ook de plaats van monding. Sindsdien watert de Zuidlede af via het kanaal Gent-Terneuzen dewelke in verbinding staat met de Westerschelde en uiteindelijk afvloeit in de Noordzee.

Figuur 1: Kaart Mendonk (M) en de rivieren Moervaart (Mo), Zuidlede (Z) en de Durme (D).

Resultaten

In 2010 werd geheel Vlaanderen getroffen door hevige regenval. In de periode tussen 11/11 en 14/11/2010 viel er een gemiddelde van 80mm op Vlaanderen en de afvoer daarvan was te voelen tot 17/11/2010². Deze regenval werd lokaal nog versterkt door bepaalde processen. Een eerste belangrijke proces betreft het waterpeil in het kanaal Gent-Terneuzen, een kanaal beïnvloed door de getijdenwerking en door de toegenomen aanvoer van afvoerwater bij piekdebieten uit de verschillende aangesloten vaarten (Ring-, Moervaart, etc.). Door een te trage afwatering ter hoogte van Terneuzen in de Zeeschelde steeg naarmate de tijd verstreek het waterpeil van dit kanaal, en zo ook het peil van de Moervaart en de Zuidlede. Dit is ook te zien aan de hand van de stijging van de waterpeilstand te Mendonk naarmate het **waterpeil** stijgt in Wondelgem (meetpunt kanaal G-T) in de blauwe afbakening op figuur 2. Door het stijgende waterpeil was er ook geen effectieve werking meer van de pomp gemalen naar naastgelegen boezems/sloten. Hierdoor trad de Zuidlede en diens zijlopen buiten haar oevers. Zolang dit verschijnsel geen schade aan gebouwen aanricht worden de overstromde gebieden als actueel **bergingsgebied** beschouwd³.

Figuur 2: **Waterpeil** Zuidlede nabij Wondelgem, Mendonk en Sinaai op verschillende data. Blauwe afbakening geeft waterstanden aan tussen 13/11/10 en 17/11/10. (Gem Peil 2010 Mendonk: 4.47m)⁴

Een tweede proces betreft de **ontwatering/afwatering** van de dorpen zelf, deze wordt deels bemoeilijkt door de hoge grondwaterstanden in de zavelige/zandige gronden van de Vlaamse Vallei; maaiveld: +/- 6 m TAW, winter grondwaterstand +/- 5.40 m TAW¹. Deze relatief ondiepe grondwater-stand zorgt ervoor dat er een snelle **bodemverzadiging** is en water al snel via het oppervlak/riolering moet afwateren. Anderzijds zorgt een bovenste kleiige laag op de akkers ervoor dat water snel blijft staan en er dus sprake is van een slechte ontwatering. Verder wordt de afvoercapaciteit niet geoptimaliseerd door de vuile, met waterplanten en onkruiden begroeide grachten niet te onderhouden. Deze planten vertragen niet alleen de afvoer, ze kunnen ook tot verstoppingen leiden op cruciale punten. Door de intensieve bemaling (7 gemalen op de Zuidlede) heeft **kwel** slechts een kleine invloed bij normale afvoer.

Figuur 3: De Zuidlede treedt buiten haar oevers.³

Conclusie

Afvoer via/van de Zuidlede is goed geregeld zolang de regenval beperkt blijft. Bij hogere regenval kunnen er plaatselijke overstromingen voorkomen en kunnen dijken instorten. Er dienen aanpassingen (zowel nu als op het moment zelf) te gebeuren om de dorpskernen van mogelijke overstromingen te vrijwaren. In de natuurlijke omgeving worden overstromingen niet als gevaarlijk beschouwd maar als tijdelijke berging van het water.

Referenties

- 1 Verkennende ecologische gebiedsdivisie voor de Moervaart, Vlaamse Overheid, 2009. (Gebruikt 06/12/'14)
- 2 www.waterinfo.be, 6/12/'14, data neerslag op de Zuidlede
- 3 Het bekkenbeheerplan van het bekken van de Gentse kanalen, integraalwaterbeleid.be (2008-2013). (Gebruikt 06/12/'14)
- 4 www.waterinfo.be, 6/12/'14, data waterpeil van de Zuidlede